Francesc Macià en el 85è aniversari de la proclamació de la República

written by Alexis Serrano i Méndez | 14 d'abril de 2016

Francesc Macià i Llussà va néixer el 21 de setembre de 1859 a Vilanova i la Geltrú on els seus pares Joan Macià i Maria Llussà, procedents de les Borges Blanques, s'havien instal·lat per controlar el negoci familiar de producció i exportació d'oli.

Estudià a Vilanova i la Geltrú fins que l'any 1875 ingressà a l'Acadèmia d'Enginyers Militars de Guadalajara on s'hi graduà el 1879. Malgrat haver sol·licitat en diverses ocasions el seu trasllat a Cuba la comandància s'hi negà i fou destinat a Barcelona i a Madrid i en aquestes destinacions anà ascendint fins arribar a capità. L'any 1887 fou destinat a la ciutat de Lleida i l'any següent s'esposà amb Eugènia Lamarca. La seva dona aportà al matrimoni un important dot i un gran mas a Vallmanya al terme d'Alcarràs. El matrimoni Macià Lamarca tingué quatre fills, Joan, Eugeni, Josefina i Marina. Dels quatre Eugeni no arribà a la joventut perquè morí de ben petit.

La seva perícia com enginyer demostrada amb els projectes de construcció del ferrocarril de la Noguera Pallaresa li reportà un gran prestigi professional i li feu assolir la comandància militar d'Enginyers l'any 1895 i la gradació de tinent coronel el 1904. Assolit aquest nivell dins la jerarquia militar, no dubtà mai en expressar el seu convenciment de que calia una modernització integral de l'exèrcit espanyol.

De soldat a polític

Els fets del tombant de segle l'anaren fent prendre consciència catalanista i cada cop se sentia més estrany en un exèrcit ancorat en el passat. Quan un grup d'oficials assaltaren les seus dels rotatius del Cu-Cut! i de La Veu de Catalunya l'any 1905, Macià fou dels pocs comandaments militars que criticaren els fets mentre que la majoria els aplaudiren. També mostrà el seu desacord amb la Llei de Jurisdiccions que aprovà el govern de Segismundo Moret amb el suport d'Alfons XIII el 1906. Aquesta llei tenia una clarísima relació amb els fets del Cu-Cut! i de La Veu de Catalunya i preveia que els militars poguessin jutjar tot allò que creguessin que atemptava contra la unitat d'Espanya i contra l'exèrcit inclòs els actes d'opinió. Macià, com molts dels seus coetanis, interpretà que aquella llei anava clarament dedicada a atacar Catalunya. Quan a tenor d'aquesta polèmica llei els partits d'obediència catalana es col·ligaren creant la Solidaritat Catalana aquell mateix any 1906 Macià aplaudí la iniciativa i l'any següent acceptà de participar en les eleccions generals amb aquesta llista. Aleshores, en un intent dels seus superiors d'apaivagar la seva deriva catalanista fou destinat a Santoña i fou promogut a coronel. No només refusà el nou càrrec sinó que amés, davant de les pressions que rebé del seu entorn militar, decidí abandonar la carrera a l'exèrcit i dedicar-se a la lluita política.

Amb la Solidaritat Catalana es va presentar a les eleccions de 1907 als districtes de Barcelona i de les Borges Blanques resultant triat per ambdues demarcacions. Trià representar el districte patern de les Borges Blanques que des d'aleshores esdevingué el seu reducte polític ja que hi resultà elegit sempre com a diputat fins a les darreres eleccions del sistema de la Restauració borbònica l'any 1923. La seva relació amb el districte de les Borges Blanques és molt particular. En setze anys fou triat en vuit eleccions generals consecutives essent proclamant alguna vegada com a diputat per l'absència d'altres

candidats i fins i tot quan manifestà la seva intenció de no ocupar l'escó els seus electors dugueren la seva acta de diputat al congrés. Essent diputat defensà sempre els interessos del Principat de forma general i en particular els de la pagesia local de les Garrigues, sobretot els temes lligats a l'oli.

Davant el desmembrament que acusà la Solidaritat Catalana a partir de 1908 i desmotivat per això, en un primer moment, es vinculà a la Lliga Regionalista de la qual es donà de baixa el 1912 per, més tard, gravitar a l'entorn però sense afiliar-se de la Unió Federal Nacionalista Republicana primer i de la Unió Catalanista després. Macià estava virant a l'esquerra però no trobava cap partit que li fes el pes.

De forma clarivident l'any 1915 abandonà el Congrés dels Diputats convençuts que no hi havia cap possibilitat de transformar el sistema institucional de la Restauració. Els seus homòlegs, els altres diputats catalans, trigarien dos anys més per fer el mateix raonament quan a tenor de la crisi del sistema polític i el dilatadíssim temps d'espera entre una sessió parlamentaria i una altre tant al Congrés dels Diputats com al Senat. Quan això s'esdevingué, l'any 1917, els parlamentaris catalans convocaren a Barcelona l'Assemblea de Parlamentaris. En aquella ocasió Francesc Macià es presentà a la sessió atès que la seva acta de diputat era encara vigent. En l'assemblea presentà tot un reguitzell de propostes que foren totes rebutjades per la resta de parlamentaris.

Aquell mateix anys a causa de la seva participació en un moviment insurreccional orquestrat per la CNT s'hagué d'exiliar a la Catalunya Nord. L'any següent tornà al Congrés dels Diputats amb un discurs renovat decididament sobiranista i socialment compromès amb l'esquerra. Intentà dur la seva nova definició política nacionalista, republicana i d'esquerres a la pràctica creant un nou partit propi l'any 1919. Era la Federació Democràtica Nacionalista i tot i que pretenia aixoplugar altres organitzacions anàlogues que

treballaven de forma dispersa, els resultats no foren gaire satisfactoris. Va fer costat a Puig i Cadafalch quan s'elevà la proposta d'Estatut d'Autonomia a Madrid segons l'acord pres entre Cambó i el rei. La negativa del congrés davant la proposta estatutària refermà a Macià la idea preconcebuda de que no hi havia res a fer a nivell institucional a Madrid i que totes les decisions les prenia la dreta i l'esquerra a l'hemicicle de la Carrera de San Jerónimo sense que comptés gaire la veu dels diputats catalans.

L'Estat Català

Quan la Joventut Nacionalista, que era la sectorial de joventut de la Lliga, convocà la Conferència Nacional Catalana, Macià hi plantejà de nou les seves propostes independentistes per assolir la formació d'un estat català independent de l'espanyol. Aquestes propostes no foren admeses i fou llavors quan es decidí a crear el primer partit nítidament independentista. Era el 18 de juliol de 1922 i als locals del sindicat CADCI, Francesc Macià donà forma al seu partit independentista juntament amb Lluís Marsans, Daniel Cardona, Domènec Solé i Manuel Pagès fins aleshores dirigents de la Federació Democràtica Nacionalista. Per no deixar dubtes sobre l'essència del seu nou partit Macià li posà el nom d'Estat Català. L'apel·latiu de la formació era ja tot ell un programa d'acció política. Per no deixar cap mena de dubte la bandera i l'escut del partit en endavant foren l'estelada independentista. La formació tenia una clara voluntat insurreccional i una visible inspiració "separatista" que aleshores era un concepte vinculat al dret de Catalunya a separar-se d'Espanya per després decidir si s'hi volia federar tot creant una mena de federació ibèrica d'Estats.

Estat català fou segurament un partit polític tant allunyat de la manera de fer dels partits polítics que s'ha convingut en anomenar-lo sovint com una organització. Certament la manera de fer d'Estat català fou molt heterodoxa. Macià dota

l’organització d’una estructura quasi militar i a aquesta imatge col·laborà també la uniformització dels seus membres i les desfilades que protagonitzaren. Pot sobtar aquesta manera de fer però era usual que els partits polítics exhibissin la seva força organitzant columnes que marxaven acompassadament. L’efecte visual, d’ordre i de rectitud aportava una imatge de seguretat en els moments més convulsos de l’època del pistolerisme.

Al marge de l’estètica, Estat Català tingué una activitat molt diferent a la de la resta dels seus partits anàlegs puix que també eren anàlegs els seus objectius polítics. Estat català no aspirava a reformar Espanya ni tampoc ha fer-hi encaixar millor Catalunya, tasca que els homes d’Estat Català i el mateix Macià, consideraven totalment estèril, com s’ha palesat abastament amb el pas dels anys. El projecte polític d’Estat Català era més aviat generar un trencament per la via insurreccional i més tard, després de proclamar la República Catalana i aprovar-ne la constitució, si els ciutadans ho estimaven oportú, iniciar les tasques per federar-se amb la resta d’estats ibèrics, preferentment amb els de parla catalana, País Valencià, Balears, Catalunya nord i tal vegada també Occitània.
Era el primer cop que la lluita política democràtica anava més enllà de la retòrica romàntica i traçava un horitzó ferm per assolir la plena sobirania i la llibertat nacional respecte d’Espanya i França per assolir la independència del Principat i reincorporar els territoris de la Catalunya nord perduts amb el Tractat dels Pirineus de 1659.

Per fer això, Macià i els homes fidels d’Estat Català engegaren tot un reguitzell d’accions que es podrien considerar conspiracions contra el poder espanyol a Catalunya amb la idea d’afeblir-los i possibilitar la insurrecció popular que permetés assolir la independència.

Macià a l'exili

Dissortadament, l'adveniment de la Dictadura de Primo de Rivera el va obligar a exiliar-se a Perpinyà i més tard a París. La paradoxa fou que el discurs independentista agafà múscul amb el directori de Primo de Rivera que arribà fins i tot a prohibir les ballades de sardanes posant el pretext que la música molestava el descans dels veïns. L'adveniment del dictador el mes de setembre de l'any 1923 i la supressió de drets civils i de tota l'obra que havia anat trenant amb tant d'esforç durant els darrers anys la Mancomunitat de Prat de la Riba i Puig i Cadafalch donà ales al nacionalisme que no veié cap més sortida que la independentista. Si institucionalment la Mancomunitat havia tocat el seu sostre l'any 1919 quan el projecte del Estatut s'estroncà i es tancà la porta definitivament a que aquesta incorporés noves competències, no fou fins el canvi de règim quan amb la dictadura i la repressió que aquesta desencadenà quan molts d'aquells benpensants de l'Escola de Cambó i del seu catalanisme de dretes que consideraven que el sistema de la Mancomunitat encara podria arribar a donar fruits, anaren abraçant la causa sobiranista.

Macià i el seu home de confiança, Ventura Gassol des de l'exili començaren a teixir una xarxa de complicitats amb la resta d'opositors al règim. A París estant, l'any 1925 muntà el Comitè d'Acció de la Lliure Aliança que aglutinà amés d'Estat Català, diverses persones que formaven la dissidència política espanyola a França, comunistes, anarquistes de la CNT, nacionalistes bascos… tots ells es conjuraren per lluitar contra el dictador i els seus interessos i maldaren per desprestigiar al govern i al monarca que el recolzava.

Paral·lelament cercà finançament per crear un govern català provisional i per fer-ho creà l'Emprèstit Pau Claris fent una clara al·lusió a la República Catalana del segle XVII en la qual sovint Macià s'hi emmirallava. Aconseguí fons per la seva

lluita en les comunitats catalanes que hi havia acomodades a l'Amèrica Llatina i aquell mateix any 1925, quan feia un any de la mort de Lenin, va viatjà fins a Moscou amb la intenció de rebre suport de la Internacional Comunista però el govern de Stalin no arribà a cap compromís amb Macià.

Posà la seva formació militar al servei de la causa i dissenyà un pla per ocupar Catalunya. Per fer-ho, l'any 1926 creà un petit exèrcit format per joves compromesos i contractà també un centenar d'ex-combatents de la I Guerra Mundial que eren mercenaris italians exiliats del seu país d'origen i que en aquell temps eren al servei de la Legió estrangera francesa. Aquests soldats enquadrats en dues formacions havien d'entrar a Catalunya per la frontera francesa, una des de Prats de Molló i l'altra des de Sant Llorenç de Cerdans descendir per Catalunya en dos columnes que havien de confluir a Olot on es començaria a promoure el reclutament voluntari d'altres homes que acabarien fent cap a Barcelona per proclamar-hi la República Catalana. Aquestes accions militars havien d'estar coordinades amb la CNT que contemporàniament promourien una vaga general a Barcelona i a la resta de ciutats i pobles industrials amb la intenció de paralitzar el país i agafar desprevingudes les forces opressores del règim.

Aquell 30 d'octubre de 1926 a Prats de Molló Francesc Macià arengà als seus soldats exhortant-los a lluitar amb coratge per recuperar les llibertats perdudes del 1714 amb aquestes paraules:

Via fora, catalans!
Ara és l'hora, catalans!
Dos segles d'esclavatge, d'humiliació i d'oprobi, no han pogut matar la veu de la nostra ànima. Ens han pogut sotmetre els nostres cossos per la força de les armes i arrabassar-nos així les nostres llibertats. Ens han pogut fer baixar el cap sota el seu jou i fins treballar per a l'opressor, però no hem oblidat mai la veu interior de la nostra rebel·lió ni de fer sentir-la als altres com a protesta i invocació del nostre

dret.
Es aquesta mateixa veu la que esdevé avui el nostre crit de llibertat. És aquesta mateixa veu que esdevé el nostre imperatiu nacional, l'imperatiu de la nostra raça que ens crida: «A les armes, a les armes! Heu perdut el vostre sentiment de catalans? Heu oblidat ja que sou homes? En comptes d'ardit jovent haurem engendrat un poble de covards? En comptes de cavallers orgullosos d'ells mateixos, heu esdevingut, heu esdevingut un ramat de pàries? No teníem una senyera immaculada? No posseïm una llengua característica i ben nostra? No teníem les nostres festes, els nostres costums i tradicions seculars? No teníem una gloriosa història? No posseïm una cultura i un avenç social que era, amb els seus gremis obrers i d'ensenyament, un exemple per al món? No teníem una consciència i una voluntat rebels? On és, doncs, tot això? Només ens resta la llengua i encara arrencada grollerament dels llavis del nostres fills a l'escola i gairebé arrencada per vergonya, fins dels nostres llavis. Tota la resta, per noble i sagrat que fos, ha estat proscrit i ben sovint trepitjat per governants, dictadors i reis que corrompen tot el que toquen perquè estan habituats a arrossegar-se pel fang del vici, del crim i de les coses més infectes i repugnants. I reconquerir un patrimoni, no val una vida? A les armes, catalans! Darrera nostre hi tenim una generació que ens mira i vetlla per nosaltres; i davant, una generació que ens espera!
Catalans! No podeu imaginar-vos amb quina alegria més pura us adreço avui aquesta crida. Us havia parlat fins ara amb tanta angoixa i tristesa! Era el fruit de les amargors de l'exili. Era el fruit de la comprovació de les febleses, defeccions i fallides de tants catalans que han refusat servir Catalunya. Era el sofriment que sentia a la meva ànima de tants germans que sofreixen a les presons d'Espanya. Era el dubte que de vegades m'obsessionava que ja no podria, a la meva edat, veure de nou Catalunya i la seva llibertat.
Avui, però, en passar la frontera i veient-la de nou en l'exaltació natural que produeix el retorn a la pàtria i dins

la calma i la grandesa d'esperit que produeix aquest retorn quan és per oferir-li el sacrifici de la vida, l'he vist tan bella, tan rica, tan puixant i tan eterna, que m'he sentit tranquil·litzat en la meva fe que Catalunya no morirà mai i que vencerà els seus enemics.

És amb aquesta fe i amb aquesta gran joia que us crido al meu costat per prendre les armes per la llibertat de Catalunya. Ha d'ésser un dia de festa per a nosaltres, aquest recomençament de la nostra història nacional antigament tan clara, tan austera, tan gloriosa, però des de fa dos-cents anys enfonsada dins d'una altra història carregada d'una grandesa inútil i ennegrida per la fumera roja de sang, de tantes fogueres enceses per la Inquisició i encara no apagada del tot. Per a nosaltres avui, catalans, en vida i en mort, Catalunya serà de nou Catalunya!

Contra la monarquia i contra aquest rei opressor que, encara no fa gaire temps, ens recordava que era el descendent de Felip V, de terrible memòria, que està en deute de sang amb nosaltres. Contra la dictadura militar, la més repugnant de totes les dictadures per la seva mateixa concepció, que ens ha ofès íntimament amb la profanació de les nostres coses més sagrades. Contra la guerra del Marroc, aquesta guerra tan injusta i tan tràgica que persisteix, encara que sigui negada pels comunicats oficials. Contra la injustícia social i els privilegis de classe. Per la llibertat de Catalunya i el dret a governar-nos nosaltres mateixos, conscients de la nostra personalitat i de la nostra voluntat ferma i definida, convençuts que Catalunya és capaç de governar-se a si mateixa i posseeix prou recursos econòmics per viure lliurement.

Per la cultura dels catalans, la restauració de les seves corporacions dissoltes i la creació de noves institucions que afavoreixin els infants, així com les de caràcter tècnic per als obrers, comerciants i industrials. Per la dignitat i millorament de vida del proletariat, mitjançant reformes socials i la llei de protecció del treball i dels obrers, el que significa la garantia per al progrés i millora, partint del mínim assignat a la convenció de Berna. Per la llibertat

de tots els empresonats per delictes polítics i socials, i la llibertat dels nostres companys separatistes que, d'una manera tan heroica, han patit i pateixen, encara, per Catalunya. Per la implantació de la República Catalana Independent. Via fora, catalans! Us crido amb el mateix crit històric que ens recorda les nostres antigues victòries nacionals, car és en aquest moment que voldria fer desaparèixer la meva persona per tal que reconeguéssiu en la meva veu, la veu de la vostra raça, i en la meva gesta, la gesta d'aquells que ens han precedit en la Història. És ben encoratjador de sentir-se, en aquests moments suprems, per damunt de la nostra voluntat, l'hereu i l'instrument d'aquells herois que saberen posar tan alt, en terra i en el mar, el nom gloriós de Catalunya.

Que la nostra senyera de les quatre barres onegi en el vent de la nostra immortalitat! En aixecar-la de nou al cel de Catalunya, deixeu-me hissar una altra senyera invisible perquè onegi per damunt d'aquells que lluiten per un noble ideal.

La nostra afirmació d'ésser catalans, no significa que ens volem separar de l'afirmació que també som humans. L'estel solitari de la nostra bandera no vol pas significar que ens volem aïllar dels altres que, com nosaltres mateixos, sofreixen una opressió semblant. La nostra bandera no ens separa de ningú que tingui un esperit lliure, i en els seus plecs no s'amaga cap idea d'imperialisme ni de conquesta. La nostra aspiració és entrar, una vegada lliure, en el concert dels pobles civilitzats per treballar, amb el nostre jove esforç, per un ideal de pau internacional, per la llibertat de tots els homes i de tots els pobles i per la justícia. I és aquesta aspiració que ens ha fet aliar amb els separatistes d'Euskadi i de Galícia i ens pot fer aliar, demà, lliurement i cordialment amb les altres petites nacionalitats d'Espanya.

Quan nosaltres afirmem que deslliurarem Catalunya, no ho diem pas amb un esperit d'odi contra vosaltres, espanyols, com ho han fet córrer els governs d'Espanya. Tot el nostre odi s'aixeca contra aquesta Espanya oficial monàrquica, avui dictatorial, sota el règim de la qual vosaltres mateixos heu esdevingut uns esclaus, sobretot vosaltres, obrers, tant com

nosaltres mateixos. Us hem vist sotmesos al mateix jou, encadenats al treball i patint pel dur treball, en la vostra terra àrida. I us hauríem estès més d'una vegada els nostres braços, si els haguéssim tingut lliures. És el que esperem fer un dia si aquest és el vostre desig. La nostra unió oficial d'avui, feta per la força -unió que és la causa de la misèria i de la inquietud de tots-, feta demà pels lligams de la llibertat i de la fraternitat, serà plena d'eficàcia i plena de possibilitats materials i morals insospitades.
Heus ací, doncs, l'esperit de la nostra revolució. Via fora, catalans! Lluitem per aquesta terra immortal que es Catalunya i no podem ésser vençuts! Què seria d'una joventut sense rebel·lia? Què seria d'una vida sense dignitat? Vius o morts, per Catalunya i la seva ànima immortal! A les armes, catalans!

Quan tot estava enllestit i la sublevació que havia d'alliberar el país començava a caminar, la delació d'un confident italià de nom Ricciotti Garibaldi que treballava com espia de la Itàlia feixista va propiciar la detenció dels conspiradors i el seu empresonament a París. S'obrí aleshores un procés contra Macià i els seus homes que obtingué un gran impacte mediàtic a nivell internacional. L'any 1927 Macià i els seus col·laboradors van rebre una sentència simbòlica que comportà l'expulsió del territori de França.

Expulsat de la república Francesa, s'acollí a Brussel·les i en poc temps inicià una gira per diversos països americans en col·laboració amb els casals catalans. Amb Ventura Gassol visità l'Uruguai, Argentina, on les autoritats li posaren problemes per entrar al país, Xile i Cuba. A l'Havana, l'any 1928, en un clima on encara es respirava la recentment assolida independència respecte a Espanya i voltat d'altres prohoms del catalanisme encapçalats per Josep Conangla i Fontanilles formà el Partit Separatista Revolucionari de Catalunya el qual la primera tasca que va desenvolupar fou la redacció i aprovació de la Constitució Provisional de la República Catalana que preveia la seva aplicació de forma

esglaonada a mesura que els pobles i ciutats de Catalunya s'anessin alliberant del jou espanyol. La gira americana va cloure als Estats Units i en acabat Macià i Gassol retornaren de nou a Brusel·les per reprendre els contactes amb els altres detractors de la dissidència espanyola exiliats.

El retorn de l'avi

El bigoti canós i el cabell blanc li conferiren la imatge d'home adult i aviat hom s'hi referí amb el sobrenom de l'avi. Per bé que alguns empraren aquest apel·latiu de forma despectiva, el sinònim de vell no ratà l'aspecte d'home flemàtic, apassionat i d'acció. Amés el seu passat militar i els fets de Molló juntament amb la gira propagandística per Amèrica li comportaren un aura de renovació i força indefallent. Així les coses, aviat l'accepció imperant del terme "avi", s'associà amb la paternitat i aquest cop d'efecte familiar esdevindria clau en un futur proper.

L'any 1930 Miguel Primo de Rivera va presentar la seva dimissió i pujà a la presidència del Consell de Ministres el General Dámaso Berenguer. En l'efervescència social d'aquells temps, i per evitar aixecaments, Berenguer hagué d'afluixar la repressió i donar símptomes d'una certa obertura. A causa del relaxament repressiu del govern d'aquest militar aviat se l'anomenà "dictablanda". El cert és que durant la "dictablanda" Estat Català va reprendre la seva activitat ara però sota el nom d'Amics de Macià i participà en el Pacte de Sant Sebastià subscrivint els acords presos el 17 d'agost per mitjà del qual totes les forces polítiques republicanes assistents de tots els indrets d'Espanya es conjuraren per liquidar la monarquia borbònica.

El canvi de nom d'Estat Català a Amics de Macià obtingué una notable adhesió popular perquè l'Avi Macià s'havia anat convertint en la il·lusió de molts catalans, l'home fort i de decisió que requeria el país. Conscient d'aquesta gran

popularitat de Macià i de l'amenaça que suposava per la integritat del seu territori, l'Estat espanyol no va incloure a Francesc Macià en la nòmina dels indultats. Aquest fet no va aturar a Macià que en un cop d'efecte i amb una gran valentia es presentà a Barcelona. Per por a provocar aldarulls i de convertir Macià en una mena de màrtir, el governador civil va preferir retornar-lo a l'altre costat de la frontera a obrir-li un procés judicial. Llavors Macià assolí una nova dimensió la del símbol per l'amnistia i la seva popularitat creixia cada cop més. Era ja la seva figura la representació de la incansable lluita contra la dictadura que encarnava com ningú els anhels nacionals i republicans.

El 22 de febrer de 1931 va poder finalment tornar a Catalunya i poc més tard, en la Conferència d'Esquerres celebrada a Sants entre els dies 17 i 19 de març, fundà Esquerra Republicana de Catalunya que fou el resultat de la suma de l'Estat Català de Macià, el Partit Republicà de Companys, el grup L'Opinió de Joan Lluhí amés de moltes agrupacions i associacions locals i comarcals. El primer president d'Esquerra Republicana de Catalunya fou Francesc Macià que fou triat per unanimitat. Ocupà el lloc de la presidència del partit fins que va morir l'any 1933. Macià es reservà dins del partit llibertat de moviment per poder garantir quan calgués el cop de força i decisió que li calia al país.

És interessant veure com anà canviant el pensament polític i social de Macià que passà de postulats conservadors a idees clarament d'esquerres. Des de la seva estada a Unió catalanista Macià va desenvolupar un paper actiu en la política catalana sobretot des de la seva entrada a Solidaritat Catalana a principis del segle XX. Tanmateix prengué rellevància a partir dels fets de Prat de Molló de 1926. Com a bon militar que era, era home de fets i per tant era poc doctrinari ni teòric. Tenia una clara perspectiva democràtica i progressista tot cercant l'emancipació nacional d'una forma viable. A partir de 1918 Macià incorporà una forta

perspectiva nacional i social. Apel·lava aleshores a la mobilització del poble català i a la llibertat en contra de les imposicions foranies sense conceptualitzar la nació. En els seus discursos desenvolupava idees de futur plenes d'esperança en el desvetllament cívic i cultural de Catalunya a través de les seves institucions i en pro dels ideals de la democràcia, la llibertat, la justícia i la pau.

En els seus discursos no emprà la retòrica etnoculturalista com havien fet altres que el precediren i malgrat que algun cop empra el terme "raça" ho feu sempre en referència al tarannà dels catalans. Defugí del vell discurs romàntic i avocà sempre a la renovació democràtica de Catalunya. Coherent amb això considerava el poble català de forma inclusiva sumant-hi en un sol conglomerat els catalans de naixença i els de residència. A tall d'això és ben significatiu el que palesà el redactat de l'Article 8 de Títol IV de la Constitució provisional que redactà a La Havana l'any 1928 l'Assemblea constituent sota la presidència de Francesc Macià:

Títol IV Dels catalans
Article 8. Són catalans:
A) Tots els nascuts en territori de Catalunya encara que de pares no catalans, en ella estiguin domiciliats.
B) Tots els qui, havent nascut a Catalunya, resideixin fora d'ella i estiguin inscrits voluntàriament com a tals.
C) Tots els qui, essent fills de pares catalans o de pare català o mare catalana, i havent nascut a fora de Catalunya, reclamin la ciutadania catalana en arribar a la majoria d'edat.
D) Els estrangers que hagin ajudat amb les armes o amb serveis insignes a obtenir la Independència o el progrés en qualsevol ordre de Catalunya.
E) Els estrangers majors d'edat establerts a Catalunya per espai de més de cinc anys, sempre que reclamin voluntàriament la nacionalitat catalana i sàpiguen parlar i escriure en català.

La refundació de la Generalitat de Catalunya

Recorregué tots els racons del país i allà on anava era acollit amb escalf per grans aglomeracions de persones que s'acostaven a conèixer l'heroi dels fets de Molló i de la resistència durant la dictadura, fou sens dubte la millor campanya de tots els temps de la democràcia i quan concorregué Esquerra Republicana concorregué a les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, el seu partit fou el més votat va obtenir els millors resultats.

Francesc Macià en la icònica imatge del seu discurs el dia de la proclamació de la República

Tot i que no era el cap de llista per cap circumscripció i per tant no era un càrrec electe, el 14 d'abril es personà al Palau de la Generalitat que aleshores era la seu de la

Diputació provincial de Barcelona amb els seus homes d'Estat Català uniformats manllevà el palau al fins aleshores president de la Diputació, Joan Maluquer. Llavors els esdeveniments es precipitaren. Lluís Companys proclamà la república des de l'Ajuntament de Barcelona i els regidors triats per aquesta ciutat aclamaren Macià president de la República Catalana. Macià proclamà la República Catalana com Estat integrant de la Federació ibèrica en aquests termes:

Catalans:
Interpretant el sentiment i els anhels del poble que ens acaba de donar el seu sufragi, proclamo la República Catalana com Estat integrant de la Federació ibèrica.
D'acord amb el President de la República federal espanyola senyor Nicet Alcalá Zamora, amb el qual hem ratificat els acords presos en el pacte de Sant Sebastià, em faig càrrec provisionalment de les funcions de President del Govern de Catalunya, esperant que el poble espanyol i el català expressaran quina és en aquests moments llur voluntat.
En fer aquesta proclamació, amb el cor obert a totes les esperances, ens conjurem i demanem a tots els ciutadans de Catalunya que es conjurin amb nosaltres per a fer-la prevaler pels mitjans que siguin, encara que calgués arribar al sacrifici de la pròpia vida.
Tot aquell, doncs, que pertorbi l'ordre de la naixent República Catalana, serà considerat com un agent provocador i com un traïdor a la Pàtria.
Esperem que tots sabreu fer-vos dignes de la llibertat que ens hem donat i de la justícia que, amb l'ajut de tots, anem a establir. Ens apoiem sobre coses immortals com són els drets dels homes i dels pobles i, morint i tot si calgués, no podem perdre.
En proclamar la nostra República, fem arribar la nostra veu a tots el pobles d'Espanya i del món, demanant-los que espiritualment estiguin al nostre costat i enfront de la monarquia borbònica que hem abatut, i els oferim aportar-los tot el nostre esforç i tota l'emoció del nostre poble

renaixent per afermar la pau internacional.
Per Catalunya, pels altres pobles germans d'Espanya, per la fraternitat de tots els homes i de tots els pobles, Catalans, sapigueu fer-vos dignes de Catalunya.
Barcelona, 14 d'abril de 1931.
El President
FRANCESC MACIÀ

L'endemà d'aquesta històrica data, el dia 15 d'abril, Macià nomenà un govern provisional. Aleshores, just quan la República Catalana començava a caminar per la seva pròpia llibertat, començaren els marrameus recelosos de la recent constituïda República Espanyola. A tenor de les pressions de Madrid i conscient de la fragilitat de la República Catalana per tal de salvar el projecte acceptà canviar el nom de la República Catalana per el de Generalitat de Catalunya. Era el 17 d'abril de 1931 i amb aquest moviment Macià salvà l'autonomia catalana dins la República Espanyola tot ancorant la nova institució democràtica del govern català en la històric ens creat el 1359 i que d'antuvi rebia el nom de Diputació del General de Catalunya i que amb el temps hom conegué més popularment com la Generalitat.

Els governs provisionals de 1931 i 1932 eren formats majoritàriament per homes d'Esquerra Republicana però també hi nomenà alguna persona aliena a aquesta formació. Tots els integrants però eren catalanistes i d'esquerres. Amb ells avià el desplegament institucional del nou règim creant la diputació provisional que era l'Assemblea, les conselleries, els comissariats… i per donar-li a tot el conjunt un marc normatiu s'inicià la redacció d'un nou estatut. Aquells primers temps foren molts durs perquè la Generalitat hagué de fer front tots els desafiaments sense gaires recursos econòmics, sense que el govern de Madrid accelerés els traspassos competencials ni de liquiditat. El govern central de la República i les Corts espanyoles no només no ajudaren la Generalitat a donar els seus primers passos sinó que sovint

s’oposà a la tasca de la Generalitat entorpint-la i creant un permanent clima d’hostilitat entre els executius de Madrid i Barcelona.

L’any 1931 resultà elegit representant a les corts constituents de Madrid en representació de les circumscripcions de Lleida i Barcelona i es decantà per representar la primera. Essent diputat a les corts constituents ja acumulava tres càrrecs de representació importants car era al mateix temps president i Conseller d’agricultura de la Generalitat provisional.

A les corts espanyoles en un clima molt enrarit després del cop d’Estat frustrat del General José Sanjurjo del 10 d’agost de 1932 motivat entre d’altres causes per la gestació del Estatut, Francesc Macià va poder copsar en persona l’agre debat que suscità la presentació de l’Estatut de Núria. Amb dolor va veure com el parlament espanyol passava, i no pas poc, el ribot pel damunt d’un estatut que ell mateix havia impulsat i que s’havia aprovat el 20 de juny al famós santuari del Ripollès que li donà nom. A cada article que s’escapçava, modificava o suprimia Macià hi veia una traïció als catalans que l’havien aprovat en referèndum el 2 d’agost d’aquell any amb la participació del 75% del cens electoral amb un resultat unànime del 99% dels vots a favor.

Amb l’aprovació de l’Estatut de Núria per part de l’hemicicle de Madrid el 9 de setembre de 1932 Macià deixà de ser el President de la Generalitat en funcions per bé que el seu govern encara ho era. Quan se celebraren les primeres eleccions per a la constitució del parlament català el mes de novembre de 1932 novament resultà elegit diputat per les circumscripcions de Barcelona i Lleida i de nou optà a representar la seva terra ferma. Amb tots els honors, el 14 de desembre d’aquell any fou nomenat 122è president de la Generalitat restaurada. Pocs dies més tard, el 19 de desembre constituí el primer govern no provisional i aquest cop tots els homes del seu govern eren gent d’Esquerra Republicana.

Malauradament, tan bon punt començà a caminar, la Generalitat començà a ensopegar amb els primers problemes bona part dels quals eren deguts a la inestabilitat del partit del govern. D'esquerra se'n separà el grup L'Opinió i des d'aleshores se succeïren tres governs en un sol any. A la crisi interna del partit de Macià se sumà la mancança de recursos de l'erari de la Generalitat perquè l'Estat va transferir competències i serveis als ciutadans molt aviat però no va tenir tanta celeritat a l'hora de transferir els recursos econòmics. Per acabar-ho d'adobar, al carrer les turbulències socials anaven en augment, concretament, l'insurreccionalisme dels sectors anarcosindicalistes feien trontollar els febles pilars de la recentment restaurada Generalitat. Per Macià quedaven molt lluny les complicitats dels anys vint quan el seu Estat Català i els anarquistes de la CNT havien conspirat conjuntament per derrocar la dictadura de Primo de Rivera. Ara les coses havien canviat i a ulls dels anarquistes Esquerra Republicana era una forma de poder que havia traït els seus valors fundacionals en defensa de la classe treballadora.

Aquelles dinàmiques se succeïren durant tot l'any 1933 però malgrat totes aquelles adversitats, Francesc Macià continuava essent un mite. Bona prova d'això és que a les eleccions generals de 1933 resultà escollit diputat per la circumscripció de Barcelona però a causa de la seva mort no pogué prendre possessió de l'escó de diputat.

El dia de Nadal de 1933 morí al Palau de la Generalitat que era la seva residència en tant que n'era el president. En els darrers dies de la seva vida la seva salut empitjorà greument per causa d'una obturació intestinal que amés se li complicà arran d'una intervenció quirúrgica. Tenia 74 anys quan el va sorprendre la mort a la Casa dels Canonges. Les seves exèquies se celebraren el dia 27 de desembre i els seus funerals d'Estat foren una mostra del dol multitudinari i una manifestació d'adhesió al projecte nacional de Macià i d'agraïment per tot el que en vida va fer per el país i la

seva gent.

Text extret de llibre **“Els resistents catalans”** d’Edicions Reedbook. (Barcelona, 2015) Pp 144-159 del mateix autor.